

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2003-1-37 (Ortak Girişim)
Karar Sayısı : 03-44/500-220
Karar Tarihi : 19.6.2003

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY,
Murat GENCER, Prof.Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL,
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, Tuncay SONGÖR,
Kublay ATASAYAR, M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN

B- RAPORTÖRLER : Harun ULU, Mustafa M. ÖZKARABÜBER

C-BİLDİRİMDE

BULUNAN : - Oxeno Olefinchemie GmbH ve Celanese Chemicals Europe GmbH
Temsilcisi:Av. Nilüfer Müldür ÇAKMAKLI
Eski Büyükdere Cad. Park Plaza
No:22 K:11 İstanbul

D- TARAFLAR

: - Oxeno Olefinchemie GmbH
Paul Baumann Straße 1 D-45764 Marl ALMANYA
- Celanese Chemicals Europe GmbH
Frankfurter Straße 111 D-61476
Kronberg im Taunus ALMANYA

E- DOSYA KONUSU: Oxeno Olefinchemie GmbH ve Celanese Chemicals Europe GmbH arasında kurulacak ortak girişime izin verilmesi talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 7.3.2003 tarih, 940 sayı ve 20.5.2003 tarih, 2181 sayı ile giren bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ile 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 2.6.2003 tarih, 2003-1-37/Öİ-03-HU sayılı Ortak Girişim Ön İnceleme Raporu, 2.6.2003 tarih, REK.0.05.00.00/69 sayılı Başkanlık önergesi ile 03-40 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş, ilgili teşebbüslerden yeterli bilgilerin tamamlanmasını teminen, bildirim konusunun incelemede tutulmasına karar verilmiştir.

Alınan karar doğrultusunda elde edilen ek bilgi ve değerlendirmeyi içeren 13.6.2003 tarihli Bilgi Notu 03-44 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek, karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda; söz konusu işlemin, tarafların ilgili ürün pazarlarındaki toplam pazar payları nedeniyle, 1997/1 sayılı Tebliğ'in 4. maddesi kapsamında bildirim tabi olduğu ve bütanol ile 2-EH pazarlarında hakim durum yaratılmasının veya var olan bir hakim durumun güçlendirilerek rekabetin önemli ölçüde sınırlandırılmasının söz konusu olması nedeniyle, 4054 sayılı Kanun'un 10. maddesi çerçevesinde nihai incelemeye alınmasının yerinde olacağı ifade edilmektedir.

Ancak anılan Bilgi Notu'nda; elde edilen bilgiler çerçevesinde, ülkemizde faaliyette bulunmayan, ürünleri Avrupa'daki bağımsız tüccarlar tarafından pazarlanan Oxeno Olefinchemie GmbH ve Celanese Chemicals Europe GmbH'in kuracağı ortak girişime izin verilmesinde bir sakınca olmadığı belirtilmiştir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. Taraflar

H.1.1. Oxeno Olefinchemie GmbH (Oxeno)

Oxeno, Degussa AG'ye ait bir iştiraktır. Halka açık bir şirket olan Degussa AG, esas itibarıyla özel kimyasal maddeler işiyle iştigal eden ve sağlık-beslenme, inşaat-sanayi kimyasalları, performans kimyasalları, kaplamalar-gelişmiş filtreler ile özel polimerler olmak üzere altı bölüme ayrılmış global bir şirkettir.

H.1.2. Celanese Chemicals Europe GmbH (Celanese)

Şirket, Celanese AG'nin bir iştirakidir. Celanese AG, 22.10.1999 tarihine kadar Hoechst AG'ye bağlı olarak faaliyet göstermiş, ancak daha sonra ayrılarak, halka açılmıştır.

Celanese AG, asetil ürünleri, teknik polimerler, asetat ürünler, performans ürünleri (gıdalarda kullanılan malzemeler, koruyucular ve yüksek yoğunluklu tatlandırıcılar) ve kimya ara maddeleri olmak üzere beş iş kolunda faaliyet gösteren global bir şirkettir.

Ortak Girişim'e devredilecek Oxo-C3 kimyasalları plastiklerin, gazolin katkı maddelerinin, polietilen filmlerin, boya ve kaplamaların üretiminde kullanılan ara maddeler olan Oxo alkolü, plastikleştiriciler ve çözeltilerden ibarettir. Oxo-C3 kimyasallarının imalat tesisleri Almanya ve ABD'de bulunmaktadır. ABD'de yapılan üretimin neredeyse tamamı bu ülkedeki Celanese Chemicals Ltd. şirketi tarafından münhasıran kullanılmakta olup, bu tesisler Ortak Girişim'e devredilmeyecektir.

H.2. İlgili Pazar

H.2.1. İlgili Ürün Pazarı

Ortak girişim şirketi, aşağıda yer verilen Oxo-C3 kimyasal ürünlerinin imalatı alanında faaliyet gösterecektir:

- Bütiraldehid
- Bütanol
- Bütilasetat
- 2-Etilheksanol (2-EH)
- Dioktilfitalat (DOP)
- Karboksilik Asitler.

Bütiraldehiden imal edilen reaksiyon ürünleri, plastik ve sentetik reçinelerin, boya ve kaplamalardaki çözeltilerin, dizel katkı maddelerinin, dağılmaz camların, boya ve aromaların, levha film, hortum ve kablolardaki plastikleştiricilerin imalatında kullanılmaktadır. Dosya mevcudu bilgilerden, ortak girişimin imal ettiği bütiraldehidin büyük kısmını bütanol, 2-EH, karboksilik asit vs. olarak işleyeceği ve çok az bir bölümünü üçüncü şahıslara satacağı anlaşılmıştır.

Diğer bir pazar olan bütanolün kapsamlı şekilde yerine geçebilecek bir ikame ürün bulunmamakta, sadece sınırlı durumlarda yerine, benzer çözelti ve buharlaşma niteliklerine sahip propanol, keton, glikoleter ve diğer aromatikler alternatif olarak kullanılabilir.

Bütilasetat ise çoğunlukla çözelti olarak kullanılmakta ve yerine kapsamlı şekilde geçebilecek ikame ürün bulunmamaktadır. 2-EH ise plastikleştiricilerin, çözeltilerin, dizel katkı maddelerinin ve yağlayıcı maddelerin imalatında aracı olarak kullanılmaktadır.

DOP'un, başta PVC plastiği olmak üzere plastiklerde standart yumuşatıcı madde olarak, ayrıca sınırlı ölçüde de olsa kaplamaların, zamkların ve pigmentlerin ufalanmasında bağlayıcı olarak kullanıldığı; karboksilik asitlerin ise, lak hammaddeleri için metal-karboksilat (tuzlar), organik peroksit/peroksidester için asitkloritler, sentetik yağlayıcı maddelerin ve yağlayıcı madde katkı maddelerinin imalatı için polyeater, dağılmaz cam folyolarındaki plastikleştiriciler için ester, un ve koku endüstrisi için temel maddeler (koku kimyasalları), katalistler, farmasötik kimyasal maddeleri, UV stabilizatörler ve gübre alanlarında kullanıldığı bilinmektedir.

Yukarıda yer verilen ürünlerin imalatında hammadde olarak propilen bulunmakta olup, imalat süreçleri birbirinin devamı niteliğindedir. Ancak, ürünlerin arz ikameleri hakkındaki bilgiler çerçevesinde, ilgili ürün pazarları ayrı ayrı olmak üzere, "Bütiraldehid, Bütanol, Bütilasetat, 2-Etilheksanol (2-EH), Dioktilfitalat (DOP) ve Karboksilik Asitler" şeklinde belirlenmiştir.

H.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

Devralma işlemine taraf teşebbüslerin ortak girişime devredecekleri ürünlerin üretimi Avrupa'da yapılmakta, Türkiye'ye arzı ise Avrupa'da bu ürünleri alan toptancılar tarafından gerçekleştirilmektedir. Ürünlerin Türkiye'ye arz edilişi esnasında bölgesel bir dağılım olmaması nedeniyle ilgili coğrafi pazar Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak tespit edilmiştir.

H.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Taraflar, Avrupa'daki Oxo-C3 işlerini EOC Production GmbH adı altında faaliyet gösterecek bir şirket altında birleştirmek amacıyla iki anlaşma yapmışlardır.

Bunlardan "Çerçeve Anlaşma" şirketin kuruluşu ve sonrasında tarafların hak ve yükümlülüklerini düzenlemekte, "Hissedarlık Anlaşması" ise ortak girişim şirketinin kontrolü ve yönetimi ile ilgili konularda hükümler içermektedir.

Bu noktada bildirilen işlemin 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında bir ortak girişim olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

H.3.1. Ortak Girişimin Niteliği

1997/1 sayılı Tebliğ'in 2. maddesinde, "*Amaçlarını gerçekleştirmek üzere işgücü ve malvarlığına sahip olacak şekilde bağımsız bir iktisadi varlık olarak ortaya çıkan ve taraflar arasındaki veya taraflarla ortak girişim arasındaki rekabeti sınırlayıcı amacı veya etkisi olmayan ortak girişimler (joint-venture).*" birleşme ve devralma sayılan haller arasında belirtilmiştir.

Bu tanımdan hareketle, bir ortak girişime ilişkin başvurunun yoğunlaşma doğurucu nitelikte kabul edilerek, 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında değerlendirme yapılabilmesi için gerekli olan şartlar şu şekildedir:

- a) Ortak kontrol altında bir teşebbüsün bulunması,
- b) Ortak girişimin, taraflar arasında veya taraflarla ortak girişim arasındaki rekabeti sınırlayıcı amaç veya etkisinin olmaması,
- c) Ortak girişimin bağımsız bir iktisadi varlık olarak ortaya çıkması.

H.3.1.1. Ortak Kontrol

Ortak kontrol, iki veya daha fazla ana şirketin ortak girişimin karar verme mekanizması üzerinde tek başına etkili olmaması şeklinde tanımlanabilir.

Ortak girişimin bağımsız bir iktisadi varlık olarak ortaya çıkması ve rekabet koordinasyonuna yol açmaması unsurlarının temelinde, ortak girişimin özerk bir yönetim anlayışına ve karar mekanizmasına sahip olması bulunmaktadır. Ortak girişimin, kendisini oluşturan taraflardan bağımsız karar alabilmesi ve uygulayabilmesi için, verilecek önemli kararlarda söz konusu taraflardan hiç birinin tek başına karar alma yetkisinin olmaması, bağımsız yeni bir iradenin ortaya çıkması gerekmektedir.

Bildirime konu ortak girişim şirketinde, Oxeno ve Celasane %50'şer hisseye sahip olacaktır. Hissedarlık Anlaşması'nda, kurulacak olan ortak girişimin genel kurulunda her hissedarın eşit oy hakkına sahip olduğu, şirket işlerini idare edecek Hissedarlar Komitesi'nin dört üyeden oluşacağı ve hissedarların her birinin iki üye atama hakkı bulunduğu, şirketin iki müdüründen birinin Oxeno diğerinin ise Celanese tarafından atanacağı hükümleri yer almaktadır.

Diğer yandan, mali planlama, şirket yönetiminin atanması, önemli yatırımlar ve iş planlarıyla ilgili olan ve hissedarlar komitesinin karar vermesi gereken stratejik iş kararlarının tarafların karşılıklı rızası ile karara bağlanacağı belirtilmektedir. Bu çerçevede, kurulacak olan ortak girişim şirketinin, Oxeno ve Celanese'nin ortak kontrolü ile yönetileceği anlaşılmaktadır.

H.3.1.2. Bağımsız İktisadi Varlık Olması

Ortak girişimin yoğunlaşma doğurucu olduğunu gösteren kriterlerden diğeri, söz konusu ortak girişimin bağımsız bir iktisadi varlığın bütün fonksiyonlarını yerine getiriyor olmasıdır. Bağımsız bir iktisadi varlıktan söz edebilmek için söz konusu ortak girişimin faaliyetlerini yürütmek üzere yeterli işgücüne ve mal varlığına sahip olması, pazarda bağımsız bir sağlayıcı ve alıcı olarak davranması, faaliyetlerinin belli bir süre ile sınırlı olmaması, rekabet politikalarını kendi ekonomik menfaatlerine göre özerk bir şekilde belirlemesi gerekmektedir.

Taraflar arasında imzalanan Çerçeve Anlaşma'da;

- ortak girişimin belirsiz bir süre için kurulduğu,
- kendi yönetimi ve kendi iş faaliyetleri için yeterli finansmanı olacağı (md. 5 ve 13),
- Oxo kimyasallarının tamamını kendi üretim tesislerinde imal edeceği (md. 4),
- Celanese ve Oxeno'nun tesislerin işletilmesi için ihtiyaç duyulan hizmet ve personeli ortak girişime sağlayacağı (md. 6) ve ortak girişimin pazara doğrudan erişebileceği

hükümleri bulunmaktadır.

Bu doğrultuda ortak girişim şirketinin ana şirketlerinden bağımsız bir şekilde piyasada faaliyet gösterebilecek bir teşebbüs olarak ortaya çıktığı anlaşılmıştır.

H.3.1.3. Rekabeti Sınırlayıcı Amaç veya Etkinin Olmaması

Bu unsurun değerlendirilmesinde belirleyici faktör, ortak girişimin ana şirketler arasında veya ana şirketlerle ortak girişim arasındaki rekabetçi davranışların koordinasyonuna sebebiyet verip vermediğidir.

Bu çerçevede; ortak girişimin rekabeti sınırlayıcı amacı veya etkisi olmasından söz edilebilmesi için öncelikle ana şirketlerin birbirleriyle veya ortak girişimle rakip olmaları gerekmektedir. Buna göre, ortak girişimin kendisini oluşturan teşebbüslerin daha önceki faaliyetlerini devralmasına, onlar adına yeni faaliyetlere girişmesine, şirketlerin ilgili pazarlarında veya ilgili ürün pazarının üst veya alt pazarlarında ya da komşu pazarlarda faaliyet göstermesine ilişkin konuların açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Taraflar, Oxo-C3 pazarındaki işlerini ortak girişim şirketine devredecek ve pazardan çekileceklerdir.

Ayrıca Celanese, ortak girişimin alt pazarında faaliyet göstermekte olup, işlem sonrası şirketin müşterisi konumuna gelecektir. Ortak girişimin ürettiği bütanolün ve 2-EH'in %15'i Celanese'e satılacaktır. Ortak girişim, üretilen bütanolün %68'ini, 2-EH'nin %65'i ile DOP, karboksilik asitler ve bütülasetatların tamamını üçüncü şahıslara satacaktır. Bu çerçevede ortaklarına sağlayacağı ürün miktarının nispeten küçük olduğu dikkate alındığında, ortak girişim şirketinin bu açıdan ana şirketler arasında koordinasyon doğurucu bir yapıda olmayacağı ve piyasada rekabeti bozucu bir amacı ve etkisinin olmayacağı kanaatine varılmıştır.

Bu açıklamalar ışığında bildirilen işlem, 1997/1 sayılı Tebliğ'in 2. maddesi kapsamında bir ortak girişimdir.

H.4. Değerlendirme

Tarafların 2001 yılı itibarıyla ilgili pazarlardaki pazar payları aşağıdaki şekildedir:

Pazar Payları (%)

Ürün Pazarı	Oxeno	Celanese	Toplam
Bütanol	40	10-20	50-60
2-EH	31-34	20-25	51-59
DOP	2	00.5	2.5
Karboksilik Asitler	0	Bu iş ortak girişime devredilmeyecek	0
Diğer Oxo-C3 ürünleri (bütiraldehid ve Bütülasetat)	0	0	0
Toplam Oxo-C3 Kimyasalları	21-22	15	36-37

Tarafların bütanol ve 2-EH pazarlarındaki paylarının, 1997/1 sayılı Tebliğ'in 1998/2 sayılı Tebliğ ile değişik 4. maddesinde öngörülen %25'lik pazar payı eşiğini aşması nedeniyle bildirim konusu işlem izne tabidir.

Dosya mevcudu bilgiler doğrultusunda, bütiraldehid, bütülasetat ve karboksilik asit pazarlarında herhangi bir pazar payı devrinin bulunmaması; DOP pazarında ise, tarafların toplam pazar paylarının %2.5 gibi düşük bir oranda artış göstermesi nedeniyle, bu pazarlar açısından rekabetin kısıtlanmasının söz konusu olmadığı kanaatine varılmıştır.

Bütanol ve 2-EH pazarlarında ise tarafların pazar paylarında artış gerçekleşmekle birlikte, Basf, Atofina, Perstorp ve Zaklady gibi önemli rakiplerin ortak girişimin fiyat yükseltme girişimlerini engeleyecek derecede kapasite fazlasına sahip olmaları nedeniyle rekabet önemli ölçüde kısıtlanmayacaktır.

I- SONUÇ

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında;

03-44/500-220

Türkiye'de faaliyette bulunmayan, ancak ürünleri Avrupa'daki bağımsız satıcılar tarafından ülke genelinde pazarlanan Oxeno Olefinchemie GmbH ve Celanese Chemicals Europe GmbH tarafından kurulacak ortak girişime izin verilmesine OY BİRLİĞİ ile karar verilmiştir.